

Powiat Lubartowski

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2016-2018

Spis treści

1. WSTĘP	3
1.1. Zadania powiatu	5
2. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LUBARTOWSKIM	7
2.1. Rodzinna piecza zastępcza	7
2.2. Instytucjonalna piecza zastępcza	12
2.3. Odpłatność gmin za pobyt dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	12
2.4. Usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.....	14
3. CELE PROGRAMU I DZIAŁANIA.....	17
3.1. Cel 1. Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej	18
3.2. Cel 2. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych	18
3.3. Cel 3. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych	20
3.4. Cel 4. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie	21
4. FINANSOWANIE PROGRAMU	22
5. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	22
6. ZAKOŃCZENIE	22

1. WSTĘP

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej. Dzieci, pozbawione opieki ze strony rodziny biologicznej, trafiają do rodzin zastępczych lub placówek opiekuńczo – wychowawczych. Właściwa organizacja pieczy zastępczej jest zadaniem wymagającym dużego zaangażowania wszystkich tworzących ją osób i instytucji.

Szczególnie trudne zadanie stoi przed rodzinami zastępczymi. W obliczu negatywnych medialnych doniesień wiele z takich rodzin spotyka się z ostracyzmem ze strony najbliższego otoczenia. Nie ułatwia to wypełniania poważnego zadania, jakim jest wychowanie dzieci, które doświadczyły w swoim życiu wiele złego i wymagają szczególnego rodzaju wsparcia.

W trakcie sprawowania funkcji rodziny zastępczej pojawia się szereg problemów związanych z emocjami i rozwojem psychofizycznym dziecka. Istniejące, dalekie od doskonałości przepisy prawne, również nie ułatwiają funkcjonowania pieczy zastępczej. Wszystko to powoduje, że w całym kraju brakuje kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych.

W przeważającej większości przypadków pobyt dzieci w pieczy zastępczej ma charakter permanentny, a ustawodawca założył, że ma to być stan przejściowy. Jednak rodzice biologiczni nie wykazują chęci ani zaangażowania, aby odzyskać prawa do opieki nad potomstwem. W takiej sytuacji nie pozostaje nic innego, jak stworzenie dzieciom przebywającym w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jak najlepszych, uwzględniających ich godność i prawa, warunków życia. Bardzo ważne są tu wszelkiego rodzaju działania profilaktyczne, realizowane choćby poprzez warsztaty i szkolenia, poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne, wsparcie merytoryczne, tworzenie warunków dla funkcjonowania grup wsparcia.

Uchwałą Nr XXIV/170/13 Rady Powiatu w Lubartowie z dnia 28 stycznia 2013 r. przyjęty został do realizacji „Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2013-2015”. Program był monitorowany na podstawie sporządzanej sprawozdawczości, a informacje na temat realizacji przedkładane były Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie.

W związku z upływającym okresem obowiązywania Programu, należało opracować nowy dokument, który na bazie dotychczasowych doświadczeń uwzględnia m.in. organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej, przyznawanie świadczeń przewidzianych ustawą. Określenie potrzeb w zakresie pieczy zastępczej pozwoliło na wytyczenie kierunków działań, w poszczególnych latach z uwzględnieniem środków finansowych koniecznych do ich realizacji.

W Programie położono nacisk na zadania wynikające wprost z ustawy tj. zapewnienia pieczy zastępczej oraz udzielania świadczeń oraz na działania profilaktyczne i międzyinstytucjonalną współpracę, których celem jest wyposażanie rodzin i wychowanków w kompetencje pozwalające im w przyszłości na funkcjonowanie poza systemem pomocy społecznej.

Przedstawiony Program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie lubartowskim oraz jest podstawą do pozyskiwania środków finansowych w ramach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej konkursów ofert dotyczących realizacji rządowych programów w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, jak również do pozyskiwania środków finansowych w ramach środków zewnętrznych.

Celem Programu jest rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie powiatu lubartowskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, jak również organizowanie różnorodnych form wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu lubartowskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano sprawozdania i informacje własne PCPR.

Zadania związane z zapewnieniem dzieciom pieczy zastępczej należą do zadań własnych powiatu. Na terenie powiatu lubartowskiego zadania związane z pieczą zastępczą realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie, które zgodnie z Zarządzeniem Starosty Lubartowskiego Nr 71/11 z dnia 30 grudnia 2011 r. pełni funkcję Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. PCPR odpowiada m.in. za organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie. Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych na terenie innego powiatu. Ponadto powiat finansuje wszystkie świadczenia związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających inne instytucje wychowawcze.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2015 r. poz. 332 ze zm.) reguluje zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz sprawowania pieczy zastępczej.

Zgodnie z preambułą ustawy, celem podstawowym jest;

1. dobro dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, troska o ich harmonijny rozwój i przyszła samodzielność życiowa oraz ochrona ich praw i wolności,
2. dobro rodziny, która stanowi podstawową komórkę społeczną oraz naturalne środowisko rozwoju oraz dobro wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci.

Cel ten może być osiągnięty przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzinami. Ustawa w sposób kompleksowy reguluje zagadnienia pomocy rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, oraz określa konsekwencje bezskuteczności udzielanej pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

W Programie wskazano na konieczność podjęcia dalszych działań profilaktycznych, rozwijających i wspierających pieczę zastępczą oraz usamodzielniających się wychowanków, a także utrzymujących poziom świadczonych usług.

1.1. Zadania powiatu

Organizacją opieki w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych zajmuje się powiatowe centrum pomocy rodzinie, które zostało wyznaczone przez starostę lubartowskiego organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej.

Powiat finansuje świadczenia na rzecz rodzin zastępczych, pokrywa koszty utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu. Ponadto powiat finansuje świadczenia związane z usamodzielnianiem się pełnoletnich osób wychowanych w rodzinach zastępczych lub opuszczających różne instytucje wychowawcze. Powiat sprawuje zatem w systemie opieki zastępczej funkcje organizacyjne, wspierające, administracyjne i kontrolne.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie, jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizuje zadania, do których zgodnie z art. 76 ust. 4 Ustawy należą m.in.:

1. prowadzi nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej;
2. kwalifikuje osoby kandydujące do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wydaje zaświadczenia kwalifikacyjne zawierające potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
3. organizuje szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
4. zapewnia badania psychologiczne dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz rodzin zastępczych;
5. zapewnia rodzinom zastępczym szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
6. zapewnia pomoc i wsparcie osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
7. prowadzi poradnictwo i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
8. zapewnia pomoc prawną osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
9. dokonuje okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
10. przeprowadza badania pedagogiczne i psychologiczne oraz analizę, o której mowa w art. 42 ust. 7 ww. ustawy, dotyczącą kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
11. zapewnia rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym poradnictwo, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;
12. zgłasza do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;

13. organizuje opiekę nad dzieckiem, w przypadku, gdy rodzina zastępczą okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku;
14. zapewnia koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
15. przedstawia staroście i radzie powiatu coroczne sprawozdanie z efektów pracy.

Organizator zatrudnia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, który może mieć pod swoją opieką do 15 rodzin (od 01.01.2015 r.). Do jego zadań należy w szczególności:

- udzielanie pomocy rodzinom zastępczym w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej;
- przygotowanie planu pomocy dziecku;
- zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej;
- zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
- udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej.

2. DIAGNOZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LUBARTOWSKIM

2.1. Rodzinna piecza zastępcza

Formą rodzinnej opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. Głównym zadaniem rodziny zastępczej, nad wypełnianiem którego czuwa koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jest zapewnienie właściwych warunków wychowania i rozwoju dziecku pozbawionemu szansy wychowania w rodzinie biologicznej.

Jednym z zadań rodziny zastępczej jest przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb emocjonalnych, bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Małoletni umieszczeni w rodzinach zastępczych w większości przypadków w rodzinach biologicznych doznawali wszelkiego rodzaju zaniedbań, przemocy oraz byli świadkami nadużywania alkoholu przez rodziców. Konieczne zatem jest udzielanie dzieciom i rodzinom zastępczym profesjonalnego wsparcia w dążeniu do wychodzenia z kryzysu, w jakim znalazło się dziecko, przy jednoczesnej wzmożonej pracy z rodziną biologiczną przez pracowników ośrodków pomocy społecznej w celu umożliwienia dzieciom powrotu do środowisk rodzinnych po przezwycięzeniu kryzysu. Jedną z form pracy w dążeniu do powyższego celu jest dokonywanie oceny sytuacji dziecka w konsultacji ze specjalistami, z uwzględnieniem potrzeb dziecka. Na tej podstawie organizowana jest profesjonalna pomoc, szczególnie w przypadku dzieci z traumatycznymi przeżyciami.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż. W wyniku zmiany sytuacji prawnej może również ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą mieć świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Wyróżnia się trzy rodzaje rodzin zastępczych, tj. spokrewnioną, niezawodową i zawodową. Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą osoby, będące wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Natomiast rodzinę zastępczą zawodową lub niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, posiadającą opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnie doświadczenie jako rodzina zastępcza starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej.

Tabela Nr 1: Rodzinna piecza zastępcza na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2014 – 2015.

Rodzaj rodziny zastępczej	2014 r.		2015 r.	
	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci
- spokrewniona	43	60	46	60
- niezawodowa	34	49	33	46
- zawodowa	1	4	1	4
Razem	78	113	80	110

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

Zmiana w liczbie dzieci przebywających w pieczy zastępczej związana jest rotacją dzieci w danym roku kalendarzowym. Wpływ na tę liczbę mają dwa czynniki: pierwszym z nich jest liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej a drugim jest liczba dzieci, które opuszczają rodziny zastępcze. Dla dzieci, dla których istniała konieczność umieszczenia w pieczy zastępczej, tworzone są rodziny zastępcze przez sąd lub dzieci te są kierowane do funkcjonujących rodzin zastępczych. Biorąc pod uwagę fakt, że najliczniejszą grupę rodzin stanowią rodziny spokrewnione, oczywistą konsekwencją tego stanu rzeczy jest wprost proporcjonalna do tego liczba dzieci w tych rodzinach.

Tabela Nr 2: Limit rodzin zastępczych zawodowych.

Okres obowiązywania Programu	Limit rodzin zastępczych zawodowych
2016-2018	1

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

Ustalony limit rodzin zastępczych zawodowych w miarę posiadania lub pozyskiwania środków finansowych przez powiat może zostać zmieniony. Priorytetem dla powiatu jest wypłacanie na bieżąco świadczeń na dzieci wychowujące się w rodzinach zastępczych i w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także kontynuujących naukę wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela Nr 3: Wiek dzieci przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2014 – 2015, wg. stanu na dzień 31 grudnia.

2014 r.			
Wiek dzieci w pieczy zastępczej:	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe
Razem w dniu 31.12.2014	56	44	4
poniżej 1 roku	0	0	1
od 1 roku - 3 lat	0	1	0
4 - 6 lat	3	4	0
7 - 13 lat	26	17	2

14 - 17 lat	17	15	1
18 - 24 lat	10	7	0
2015 r.			
Wiek dzieci w pieczy zastępczej:	Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe
Razem w dniu 31.12.2015	53	40	3
poniżej 1 roku	0	1	0
od 1 roku - 3 lat	0	2	0
4 - 6 lat	4	2	0
7 - 13 lat	21	13	2
14 - 17 lat	20	16	1
18 - 24 lat	8	6	0

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

Wśród dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej przeważają małoletni w przedziale wiekowym 7-13 lat oraz 14-17 lat. Na porównywalnym poziomie ilościowym przebywają dzieci w tym samym wieku zarówno w rodzinach spokrewnionych i niezawodowych.

Finansowanie pobytu dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Do prawidłowego funkcjonowania rodzin zastępczych niezbędna jest pomoc pieniężna. Na podstawie art. 180 pkt 13 lit a ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należy finansowanie świadczeń pieniężnych dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na jego terenie, lub na terenie innego powiatu.

Rodziny zastępcze, zgodnie z art. 80 Ustawy, otrzymują comiesięczne świadczenie pieniężne na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w wysokości:

- 1.000 zł miesięcznie na każde dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej niezawodowej,
- 660 zł miesięcznie na każde dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej,

oraz zgodnie z art. 81 Ustawy, na każde dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie, na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka.

Tabela Nr 4: Finansowanie rodzin zastępczych w latach 2014 – 2015.

Typ rodziny	Świadczenia pieniężne w zł	
	2014 r.	2015 r.
- spokrewnione	434.733,78	487.754,83
- niezawodowe	551.966,46	638.100,94
- zawodowe	41.419,35	44.733,33
Razem:	1.028.119,59	1.170.589,10

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

W powyższym zestawieniu ujęto koszt pobytu dzieci pochodzących z powiatu lubartowskiego, które przebywają na terenie powiatu lubartowskiego i na terenie innych powiatów oraz dzieci pochodzących z innych powiatów a przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu lubartowskiego.

Porozumienia z innymi powiatami

W świetle art. 191 ust. 5 Ustawy, zawierane są porozumienia z innymi powiatami w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej pochodzącego z powiatu lubartowskiego.

Na terenie 9 powiatów przebywają dzieci pochodzące z powiatu lubartowskiego, z którymi zawarto porozumienia. Na podstawie porozumień powiat lubartowski zobowiązany jest do finansowania pobytu dzieci.

Tabela Nr 5: Finansowanie pobytu dzieci pochodzących z powiatu lubartowskiego i przebywających w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów w latach 2014 – 2015.

Lp.	Powiat	2014 r.		2015 r.	
		Liczba dzieci	Kwota w zł	Liczba dzieci	Kwota w zł
1	radzyński	1	11.858,40	1	11.858,40
2	świdnicki	1	7.710,00	-	-
3	Miasto Lublin	2	15.840,00	2	15.840,00
4	wołomiński	1	7.920,00	1	7.920,00
5	puławski	2	20.916,21	2	24.000,00
6	pruszkowski	1	10.925,14	1	12.000,00
7	biłgorajski	1	8.712,00	1	7.920,00
8	janowski	1	6.267,74	1	12.000,00
9	łukowski	-	-	1	23.570,00

10	łęczyński oraz ponoszenie kosztu ¼ wynagrodzenia za pobyt dziecka z naszego powiatu w zawodowej rodzinie zastępczej powiatu łęczyńskiego	2	22.549,84 2.393,41	2	24.000,00 2.493,12
11	Sosnowiec	-	-	1	17.797,40
	Razem:	12	115.092,74	13	159.398,92

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

Powiat lubartowski otrzymuje zwrot kosztów utrzymania za dzieci pochodzące z innych powiatów a przebywające w rodzinach zastępczych na terenie naszego powiatu.

Tabela Nr 6: Zwrot kosztów pobytu dzieci pochodzących z innych powiatów i przebywających w rodzinach zastępczych na terenie powiatu lubartowskiego w latach 2014 – 2015.

Lp.	Powiat	2014 r.		2015 r.	
		Liczba dzieci	Kwota	Liczba dzieci	Kwota
1	rycki	2	26.322,58	2	26.270,97
2	lubelski	3	35.526,67	3	36.668,39
3	Miasto Lublin (dziecko cudzoziemskie)	9	93.452,33	10	97.482,66
		1	12.000,00	1	12.000,00
4	Łęczyński Oraz środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym	5	62.219,35	5	62.400,00 2.722,50
5	puławski	1	11.329,03	1	12.000,00
6	piaseczyński	1	6.600,00	1	10.885,16
	Razem:	22	247.449,96	22	260.429,68

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

2.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Umieszczenie dziecka w instytucjonalnej pieczy zastępczej następuje zazwyczaj, gdy brakuje możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Zgodnie z § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz.U. z 2011 r. nr 292 poz. 1720), dziecko do placówki opiekuńczo-wychowawczej kieruje powiat właściwy do ponoszenia wydatków na opiekę i wychowanie dziecka.

Porozumienia z innymi powiatami

Na terenie powiatu lubartowskiego nie funkcjonują placówki opiekuńczo-wychowawcze. W przypadku konieczności umieszczenia dziecka w placówce, zgodnie z art. 191 ust. 5 Ustawy, powiat lubartowski zawiera porozumienie z innym powiatem na terenie którego funkcjonuje placówka opiekuńczo-wychowawcza. Treść porozumienia określa warunki pobytu dziecka i wysokość wydatków na jego opiekę i wychowanie.

Tabela Nr 7: Porozumienia dotyczące ponoszenia kosztów utrzymania małoletnich, pochodzących z terenu naszego powiatu, a przebywających w placówkach na terenie innych powiatów w latach 2014 – 2015.

Lp.	Powiat	2014 r.		2015 r.	
		Liczba dzieci	Kwota	Liczba dzieci	Kwota
1	lubelski	2	104.748,00	2	109.812,00
2	Miasto Lublin	14	397.652,90	12	346.421,18
3	kraśnicki	6	223.996,00	5	203.044,00
4	krasnostawski	6	186.348,40	11	283.609,26
5	biłgorajski	3	104.400,00	3	107.700,00
6	siedlecki	2	69.600,00	2	71.600,00
	zamojski	2	87.270,00	3	91.590,00
	janowski	3	100.001,26	5	80.847,72
	Razem:	38	1.274.016,56	43	1.294.624,16

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

Miesięczny koszt utrzymania jednego dziecka w placówce wynosił w 2014 od 2.900 zł do 5.861 zł, natomiast w 2015 od 2.784 zł do 5.861 zł.

2.3. Odpłatność gmin za pobyt dzieci w pieczy zastępczej

Od 2012 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (art. 191) nakłada na gminy obowiązek partycypowania w kosztach utrzymania dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. W myśl obowiązujących przepisów, gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

1. **10%** wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
2. **30%** wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
3. **50%** wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela Nr 8: Dochody powiatu lubartowskiego z tytułu odpłatności gmin za pobyt dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2014 – 2015.

	Gmina	Odpłatność w zł:			
		2014 r.		2015 r.	
		L. dzieci	Kwota w zł	L. dzieci	Kwota w zł
1	Abramów	1	2.605,33	1	5.129,03
2	Firlej	1	627,86	-	-
3	Kamionka	5	11.209,50	5	18.403,92
4	Kock	5	13.445,60	4	17.692,28
5	Gmina Lubartów	3	7.929,90	4	10.514,01
6	Miasto Lubartów	5	22.643,72	6	21.953,51
7	Michów	3	1.179,50	2	4.922,34
8	Niedźwiada	3	1.140,94	2	5.068,20
9	Ostrów Lubelski	1	767,20	1	2.609,20
10	Ostrówek	2	7.112,88	2	7.920,00
	Razem	29	68.662,43	27	94.212,49

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

Tabela Nr 9: Dochody powiatu lubartowskiego z tytułu odpłatności gmin za pobyt dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2014 – 2015.

	Gmina	Odpłatność w zł:			
		2014 r.		2015 r.	
		L. dzieci	Kwota w zł	L. dzieci	Kwota w zł
1	Kamionka	3	14.460,12	3	41.853,81
2	Kock	3	37.700,41	3	56.651,82
3	Gmina Lubartów	3	49.344,15	3	79.250,06
4	Niedźwiada	3	1.582,50	3	16.506,91
5	Ostrów Lubelski	1	394,80	1	4.104,00
6	Ostrówek	1	5.715,66	1	12.107,84
7	Uścimów	4	24.116,41	3	48.895,60
	Razem	18	133.314,05	17	259.370,04

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

2.4. Usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych

Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo – wychowawczą jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, jak również przez pomoc:

- na usamodzielnienie,
- pieniądze na kontynuowanie nauki,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- pomoc prawną i psychologiczną.

Zgodnie z art. 88 i 89 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz art. 180 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zadaniem powiatu realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest udzielanie pomocy i organizowanie wsparcia osobom pełnoletnim, które opuściły rodziny zastępcze lub placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela Nr 10: Usamodzielniani wychowankowie z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych w latach 2014 – 2015.

Lp.	Wychowankowie z:	2014 r.	2015 r.
1	rodzin zastępczych	42	35
2	placówek opiekuńczo-wychowawczych	26	19
	Razem:	68	54

Źródło: Opracowanie własne PCPR Lubartów.

Usamodzielnianym wychowankom przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki, jest to comiesięczna pomoc przez okres kontynuowania nauki, jednak nie dłużej niż do 25 roku życia, w wysokości:
 - 516,60 zł (w oparciu o ustawę o pomocy społecznej),
 - nie mniej niż 500,00 zł (w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej),
- usamodzielnienie, jest to jednorazowa pomoc, która może być wypłacona do ukończenia przez osobę 26 roku życia, wysokość tej pomocy jest zależna od okresu pobytu i rodzaju pieczy zastępczej i wynosi od 1.722,00 zł do 6.888,00 zł;
- zagospodarowanie, jest to jednorazowa pomoc w formie pieniężnej lub rzeczowej, którą należy przyznać do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości:
 - nie niższej niż 1.500,00 zł,
 - dla osób z orzeczeniem o niepełnosprawności nie niższej niż 3.000,00 zł,

- dla wychowanków, których obowiązuje ustawa o pomocy społecznej nie wyższej niż 5.166,00 zł.

Tabela Nr 11: Pomoc pieniężna dla usamodzielnianych wychowanków w latach 2014 – 2015.

USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE Z RODZIN ZASTĘPCZYCH		
RODZAJE POMOCY	Kwota świadczeń w zł	
	2014 r.	2015 r.
Kont. nauki	156.453,53	140.165,58
Usamodzielnienia	39.540,00	37.911,00
Zagospodarowania	25.764,00	24.246,49
Razem:	221.757,53	202.323,07

USAMODZIELNIANI WYCHOWANKOWIE Z PLACÓWEK OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH		
RODZAJE POMOCY	Kwota świadczeń w zł	
	2014 r.	2015 r.
Kont. nauki	67.682,86	73.745,25
Usamodzielnienia	39.552,00	21.423,00
Zagospodarowania	15.741,00	16.38,02
Razem:	122.975,86	111.486,27

Źródło: Opracowanie własne PCPR.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

1. 3 lat – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną;
2. 1 roku – w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Do okresów pobytu w pieczy zastępczej wlicza się również:

- okresy pobytu w domu pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domu dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz w schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, specjalnym ośrodku wychowawczym, młodzieżowym ośrodku socjoterapii, zapewniającym całodobową opiekę w młodzieżowym ośrodku wychowawczym, jeżeli orzeczenie sądu o umieszczeniu w pieczy zastępczej nie zostało uchylone,
- okres pobytu osoby pełnoletniej w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Pomoc na kontynuowanie nauki przyznaje się osobie usamodzielnianej, jeżeli kontynuuje naukę: w szkole; w zakładzie szkolenia nauczycieli; w uczelni; na kursach, jeśli ich ukończenie jest zgodne z indywidualnym programem usamodzielnienia; u pracodawcy w celu przygotowania zawodowego. Pomoc przyznaje się na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Pomoc ta przysługuje w czasie trwania, odpowiednio, roku szkolnego, roku akademickiego, kursu albo przygotowania zawodowego.

W przypadku, gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki. W uzasadnionych przypadkach pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona w trakcie wypłacania pomocy na kontynuowanie nauki.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1.500 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności – w wysokości nie niższej niż 3.000 zł. Pomoc na zagospodarowanie może być przyznana w formie rzeczowej. Pomoc finansowa oraz praca socjalna z tymi wychowankami jest prowadzona jak w przypadku wychowanków rodzin zastępczych.

Pomoc pieniężna na usamodzielnienie jest przyznawana na zaspokojenie ważnej potrzeby życiowej osoby usamodzielnianej.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą jest trudność w pozyskaniu we własnym zakresie mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechują się często biernością, niechęcią do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niską motywacją do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te w istotny sposób utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób, umożliwiając młodym osobom rozpoczęcie samodzielnego życia.

Organizowanie ww. wsparcia prowadzone jest przez tut. jednostkę na nowych zasadach, tj. na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, oraz na tzw. starych zasadach (na podstawie przepisów dotychczasowych), wobec wychowanków, którzy proces usamodzielnienia rozpoczęli przed wejściem w życie tej ustawy, tj. przed 1 stycznia 2012 r.

3. CELE PROGRAMU I DZIAŁANIA

Głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2016 – 2018 jest rozwój i wspieranie istniejącego systemu pieczy zastępczej oraz organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą.

Zgodnie z założeniami ustawy odebranie dziecka z rodziny biologicznej powinno być ostatecznością, gdy jego zdrowie i życie jest zagrożone. Wskazane jest, aby temu działaniu towarzyszyła zasada konieczności zapewnienia dziecku optymalnych warunków rozwojowych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. W zadaniu tym kładzie się szczególny nacisk m.in. na promocję, pozyskiwanie, diagnozowanie a następnie szkolenie kandydatów na rodziny zastępcze, a także zachęcenie ich do podjęcia obowiązków związanych z opieką nad dziećmi w ramach rodzinnej pieczy zastępczej. Program zakłada również pomoc osobom usamodzielnianym, która obejmuje wychowanków opuszczających rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą.

Cele szczegółowe:

1. Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej;
2. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych;
3. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych;
4. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.

3.1. Cel 1. Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej

Lp.	Działania	Wskaźniki	Przewidywane efekty
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze poprzez promocję rodzicielstwa zastępczego	- liczba pozyskanych osób	- zwiększenie liczby kandydatów na rodziny zastępcze poprzez promowanie rodzicielstwa zastępczego
2.	Diagnoza kandydatów na rodziców zastępczych, zgodnie z zapisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	- liczba osób objętych diagnozą	- wyłonienie kandydatów z odpowiednimi predyspozycjami do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
3.	Organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych w celu zwiększenia liczby osób profesjonalnie przygotowanych do pełnienia ww. funkcji	- liczba godzin szkoleń - liczba odbiorców szkoleń - liczba osób które ukończyły cykl szkoleń	- zwiększenie ilości profesjonalnie przygotowanych osób do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
4.	Wystawianie opinii o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej	- liczba sporządzonych opinii	- zwiększenie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin zastępczych

3.2. Cel 2. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych

Lp.	Działania	Wskaźniki	Przewidywane efekty
1.	Przeprowadzanie diagnoz psychofizycznych dzieci umieszczanych i przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej	- liczba przeprowadzonych diagnoz	- wsparcie rodziców zastępczych poprzez indywidualną pracę z dzieckiem

2.	Wsparcie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	- liczba koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - liczba rodzin objętych wsparciem koordynatora	- wsparcie rodziców zastępczych
3.	Organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych	- liczba przeprowadzonych zajęć - liczba osób biorących udział w grupach wsparcia - liczba spotkań grupy wsparcia	- wzmocnienie rodzin zastępczych w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych wychowanków i w funkcjonowaniu rodzin
4.	Organizowanie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych oraz umieszczonych dzieci w pieczy zastępczej	- liczba udzielonych porad specjalistycznych - liczba dzieci z rodzin zastępczych objętych poradnictwem	- zwiększenie świadomości i wiedzy wśród rodzin zastępczych dotyczących małoletnich umieszczonych w pieczy zastępczej
5.	Organizowanie szkoleń w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo - wychowawczych dla rodzin zastępczych	- liczba godzin szkoleń dla rodzin zastępczych - liczba uczestników szkoleń	- podnoszenie wiedzy i kompetencji rodzin zastępczych
6.	Zapewnienie środków finansowych w budżecie powiatu dla rodzin zastępczych	- liczba osób korzystających ze świadczeń - kwota wypłaconych świadczeń	- zabezpieczenie potrzeb rodzin zastępczych - poprawa warunków bytowych dzieci przebywających w rodzinie zastępczej

3.3. Cel 3. Pomoc w usamodzielnieniu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych

Lp.	Działania	Wskaźniki	Przewidywane efekty
1.	Wspieranie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej poprzez zapewnienie pomocy prawnej, psychologicznej i pedagogicznej	- liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy - liczba osób przygotowanych do procesu usamodzielnienia	- zwiększenie świadomości młodzieży oraz pomoc w rozwiązywaniu bieżących problemów, a także wzrost samodzielności
2.	Realizacja indywidualnych programów usamodzielnienia	- liczba realizowanych programów usamodzielnienia	- przygotowanie wychowanka do procesu usamodzielnienia
3.	Wspieranie finansowe i rzeczowe usamodzielnionych wychowanków	- liczba osób korzystających ze świadczeń - kwota wydatkowanych środków	- zabezpieczenie potrzeb usamodzielnionych wychowanków

3.4. Cel 4. Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie

Lp.	Działania	Wskaźniki	Przewidywane efekty
1.	Zapewnienie środków finansowych w budżecie powiatu na podnoszenie kwalifikacji kadry zatrudnionej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie	- liczba pracowników korzystających ze szkoleń	- doskonalenie zawodowe
2.	Udział w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie oraz korzystanie z doświadczeń innych w zakresie stosowania dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną	- liczba przebytych szkoleń i konferencji - tematy szkoleń	- wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry - poznanie i wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie
3.	Inicjowanie współpracy z jednostkami pomocy społecznej i innymi podmiotami w zakresie wzajemnej wymiany doświadczeń i pomocy dziecku	- liczba instytucji współpracujących - liczba funkcjonujących porozumień na mocy których przebywają dzieci w pieczy zastępczej	- podejmowanie współpracy w celu wsparcia rodzin i dzieci

4. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zadania realizowane w ramach Programu finansowane będą w szczególności z:

1. budżetu Powiatu Lubartowskiego,
2. budżetu Państwa,
3. budżetów samorządów gminnych (art. 191 ust. 9 i 10 ustawy),
4. budżetów powiatowych (art. 191 ust. 5 ustawy- z tytułu zawartych porozumień),
5. środków UE.

5. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie. Monitorowaniu „Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2016-2018” będą podlegały wszystkie zadania zawarte w niniejszym Programie, które będzie trwały przez cały okres jego realizacji. Informacje o zrealizowanych działaniach będą przedstawiane w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie.

6. ZAKOŃCZENIE

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej dla Powiatu Lubartowskiego na lata 2016-2018 wyznacza nowe kierunki działania oraz zakłada kontynuację działań uznanych za potrzebne i wartościowe. Uwidacznia on również, że forma opieki zastępczej powinna respektować prawo dziecka do stabilnego środowiska wychowawczego, do utrzymania osobistych kontaktów z rodziną, w tym powrotu do rodziny naturalnej. Dziecku, które musi znaleźć się poza rodziną biologiczną należy stworzyć dogodne warunki najbardziej zbliżone do rodzinnych, niezależnie na jak długo trafia do innych form opieki zastępczej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubartowie jako Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Lubartowskim opracowało powyższy Program tak, aby móc skutecznie i efektywnie pomagać dziecku pozostawionemu bez właściwej opieki w rodzinie naturalnej.

Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę pojawiających się potrzeb. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych wszystkie podmioty są ważne i należy brać ich opinię pod uwagę. Tak rozumiana współpraca zapewni pełne i kompleksowe działanie na rzecz wsparcia dziecka i rodziny.